

เจตคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อคนพิการ

เบญจวรรณ พิททาร์ต ปร.ด.*

บทคัดย่อ

การวิจัยแบบผสมในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเจตคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อคนพิการและประสบการณ์ของนักศึกษาที่ส่งผลให้เกิดเจตคติต่อคนพิการ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิตชั้นปีที่ 1-4 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรีที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2555 ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 227 คน และคัดเลือก 20 คนจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบทฤษฎี (Theoretical sampling) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามเจตคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อคนพิการ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ รวมทั้งการเปรียบเทียบข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์แบบสรุปประเด็น (Thematic analysis)

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติต่อคนพิการอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอธิบายประเด็นสำคัญของเจตคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อคนพิการได้ว่า “มาจากการพบเห็น และการมีส่วนร่วมกับกิจกรรม หลอมนำเจตคติ เกิดมิติแห่งความรู้ ควบคู่ความเข้าใจ สร้างแรงบันดาลใจ ให้โอกาสและช่วยเหลือ” จากผลการวิจัยควรให้ความรู้แก่นักศึกษาพยาบาลในเรื่องคนพิการและจัดประสบการณ์ให้กับนักศึกษาได้ร่วมกิจกรรมกับคนพิการเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้ที่ถูกต้อง มีเจตคติที่ดีต่อคนพิการ และสามารถให้การพยาบาลแก่คนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: เจตคติ นักศึกษาพยาบาล คนพิการ

* พยาบาลวิชาชีพ ชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี

Nursing Students' Attitude towards Disabled People

Benjawan Pittard Ph.D. (Nursing) *

Abstract

This mixed method study aimed to find out the nursing students' attitude towards disabled people and their experience influenced those attitude. Participants were 227 nursing students from year 1 to year 4 who were studying at BCN, Ratchaburi in academic year 2012. They were recruited by using stratified random sampling procedures and theoretical sampling was used to recruit 20 of them for qualitative data collection. Research instruments included the attitudes towards disabled persons questionnaire and semi-structured interview. The study employed the use of frequency, percentage, mean and standard deviation to analyse quantitative data and thematic analysis to establish the values of qualitative data, similarities and differences between two data sources. The results indicated that their attitudes towards disabled people were between moderate and good level of attitude (65-133 marks). Their attitude's themes were "meeting the disables", "joining the activities", "building the level of attitude", "rising of knowledge", "understanding parallelly", "creating inspiration", "giving a chance and help". These findings suggest that providing specific knowledge and experience together with disabled people will increase the students' proper knowledge about disabilities, enhance their positive attitude and improve their abilities to help disabled people effectively in the future.

Keywords: attitudes, nursing students, disabled people

* Registered Nurse (Senior Professional Level), Boromarajonani College of Nursing, Ratchaburi, Thailand

บทนำ

คนพิการเป็นสมาชิกกลุ่มหนึ่งของสังคมไทยที่จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือและพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชที่ว่า “งานช่วยเหลือคนพิการมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะว่าคนพิการมิได้เป็นผู้ที่อยากจะทำพิการ ถ้าเราไม่ช่วยเขาให้สามารถปฏิบัติงานเพื่อมีชีวิตและเพิ่มเศรษฐกิจของครอบครัว จะทำให้เกิดภาระหนักในครอบครัวและสังคม ฉะนั้นนโยบายที่จะกระทำจึงเกิดขึ้นเพื่อให้เขาช่วยตัวเองได้ และให้เขาเป็นประโยชน์ต่อสังคม”¹ จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติที่สำรวจคนพิการเมื่อ พ.ศ.2550 พบว่ามีคนพิการจำนวนประมาณ 1,871,860 คน คิดเป็นร้อยละ 2.9 ของประชากรทั้งหมด เพศหญิงมีสัดส่วนที่สูงกว่าเพศชายเล็กน้อยคือ ร้อยละ 3 และร้อยละ 2.7 ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอายุ 75 ปีขึ้นไป ร้อยละ 30 และมีแนวโน้มว่าจำนวนคนพิการจะเพิ่มมากขึ้นทุกปี² แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติฉบับที่ 4 พ.ศ.2555-2559 ได้เน้นการสร้างสังคมบูรณาการเพื่อคนพิการและทุกคนในสังคม โดยให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสิทธิอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติต่อคนพิการ สร้างสภาพแวดล้อมพัฒนาเทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสารโดยห้องครัวทุกภาคส่วนรวมถึงองค์กรธุรกิจเอกชน จัดให้คนพิการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้จากสภาพแวดล้อม เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร สร้างพลังอำนาจให้คนพิการสามารถเข้าถึงบริการต่างๆ รวมถึงสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่คนพิการเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ สร้างความเข้มแข็งขององค์กรและเครือข่ายด้านคนพิการในการขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพทุกมิติในฐานะหุ้นส่วนการพัฒนา ส่งเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค์ต่อความพิการและคนพิการ โดยตระหนักรู้เกี่ยวกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ศักยภาพ การดำรงชีวิตอิสระ สิทธิและหน้าที่ของคนพิการ³

มุมมองของสังคมและบุคคลภายนอกต่อคนพิการเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญ เพราะส่งผลต่อการที่บุคคลจะตอบสนองต่อคนพิการ เนื่องจากเจตคติเป็นความรู้สึกรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในทางบวก ทางลบ หรือเป็นกลาง เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ด้านได้แก่ 1) ด้านความรู้ ความเข้าใจ ต่อสิ่งเรานั้นๆ 2) ด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า และ 3) ด้านพฤติกรรมที่ส่งผลให้บุคคลตอบสนอง

ต่อสิ่งเร้าในทิศทางสนับสนุนหรือคัดค้าน จึงกล่าวได้ว่าเจตคติเป็นสาเหตุและเป็นผลของพฤติกรรม เจตคติมีอิทธิพลในการกำหนดรูปแบบของพฤติกรรมที่บุคคลจะกระทำในครั้งต่อไป⁴ การมีเจตคติที่ไม่เหมาะสมต่อคนพิการจึงส่งผลกระทบต่อคนพิการเช่น การขาดโอกาสทางการศึกษา การได้รับการพัฒนาและโอกาสในการออกสู่สังคม⁵ เจตคติเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อพยาบาลเนื่องจากพยาบาลต้องให้การดูแลผู้ป่วยหลายประเภทในสถานบริการสุขภาพระดับต่างๆ เช่น ผู้ป่วยที่มีความเจ็บป่วยทางกายผู้ป่วยจิตเวชซึ่งมีความผิดปกติในด้านความคิด อารมณ์และพฤติกรรม เช่น พุดจก้าก้าวร้าวรุนแรง เอะอะคลุ้มคลั่ง การที่พยาบาลปฏิบัติหน้าที่อย่างหลากหลาย อาจทำให้เกิดภาวะคุกคามและรู้สึกไม่มั่นคงในความเป็นบุคคลของตนจนเป็นเหตุให้เกิดความรู้สึกต่างๆ เช่น โกรธ กลัว เกลียด เบื่อหน่าย ไม่ยอมรับ ส่งผลให้พยาบาลเลือกปฏิบัติต่อผู้ป่วยในทางไม่เหมาะสมและอาจเกิดปัญหาที่เกี่ยวข้องกับทางกฎหมายหรือจริยธรรมได้⁶

เจตคดียังมีความสำคัญต่อนักศึกษาพยาบาลด้วย เนื่องจากนักศึกษาอยู่ในระหว่างการเรียนรู้และพัฒนาทักษะในการดูแลผู้ป่วยแต่ละประเภทในสถานบริการสุขภาพระดับต่างๆ เพื่อนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ในการประกอบวิชาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษา การที่นักศึกษาพยาบาลมีเจตคติที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะเสริมสร้างและเป็นแรงจูงใจให้นักศึกษาได้เรียนรู้ที่จะทำหน้าที่ในการให้การพยาบาลด้วยความรักความเข้าใจและด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ การทราบเจตคติของนักศึกษาพยาบาลต่อคนพิการจึงเป็นประโยชน์ในการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมที่นักศึกษาแสดงออกต่อคนพิการ นำไปสู่การดูแลและพัฒนาศักยภาพของคนพิการในอนาคต จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเจตคติที่มีต่อคนพิการในประเทศไทยพบว่า มีการศึกษาเจตคติที่มีต่อคนพิการจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับคนพิการ เช่น ผู้ที่ร่วมงานกับคนพิการ นักกายภาพบำบัด ญาติของคนพิการ⁷⁻¹⁴ แต่ยังมีจำนวนน้อยและไม่พบการศึกษาเจตคติของนักศึกษาพยาบาลต่อคนพิการเลย การทำวิจัยแบบผสมในครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาระดับเจตคติและประสบการณ์ของนักศึกษาพยาบาลที่ส่งผลให้เกิดเจตคติต่อคนพิการ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนที่ส่งเสริมเจตคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับคนพิการ นำไปสู่การให้การพยาบาลและช่วยเหลือคนพิการที่มารับบริการในสถานบริการสุขภาพทุกระดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาเจตคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อคนพิการ และประสบการณ์ของนักศึกษาที่ส่งผลให้เกิดเจตคติต่อคนพิการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นเป็นการวิจัยแบบผสม (mixed-method research: convergence design) มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ นักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ 1-4 ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2555 จำนวน 265 คน คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของยามานะ¹⁵ ได้ 227 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) และกำหนดขนาดตัวอย่างจากแต่ละชั้นปีตามสัดส่วนกับจำนวนประชากรได้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 86, 42, 47 และ 52 คนตามลำดับ สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพนั้น ผู้วิจัยขออาสาสมัครจากนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างชั้นปีละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) จนกระทั่งข้อมูลมีความอิ่มตัว¹⁶

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชุดได้แก่

1. แบบสอบถามเพื่อวัดเจตคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อคนพิการ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ เพศ ชั้นปี และประสบการณ์ที่มีต่อคนพิการของนักศึกษาพยาบาล

ส่วนที่ 2 แบบวัดเจตคติที่มีต่อคนพิการ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยนำมาจากแบบวัดเจตคติที่มีต่อคนพิการฉบับภาษาไทย (The Attitudes Towards Disabled Persons: ATDP Thai version form A)^{12,17} จำนวน 30 ข้อ มีทั้งข้อความเชิงบวกและเชิงลบ แบ่งระดับความคิดเห็นในแต่ละข้อเป็น 6 ระดับ ข้อความเป็นทางบวก 12 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 5, 9, 12, 14, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 25, 29 ให้คะแนนเห็นด้วยอย่างยิ่งไปจนถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1,2, 3, 4, 5, 6 ตามลำดับ ข้อความทางลบ 18 ข้อ ได้แก่ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10, 11, 13, 15, 16, 18, 20, 26, 27, 28, 30 ให้คะแนนเห็นด้วยอย่างยิ่งไปจนถึงไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 1, 2, 3, 4, 5,

6 ตามลำดับ จากนั้นรวมคะแนนที่ได้ทั้ง 30 ข้อ โดยระดับคะแนนอยู่ในช่วง 30 ถึง 180 คะแนน ถ้าได้คะแนนสูงแสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีเจตคติที่ดีต่อคนพิการ คะแนนต่ำแสดงว่ามีเจตคติที่ไม่ดีต่อคนพิการ โดยแบ่งช่วงระดับคะแนนระหว่าง 1-60 คือคะแนนต่ำ คะแนนระหว่าง 61-120 คือ คะแนนปานกลาง และคะแนนระหว่าง 121-180 คือคะแนนสูง

2. แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ซึ่งมีลักษณะคำถามปลายเปิด ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม (Focus-group discussion) ใช้วิธีบันทึกเสียงและการจดบันทึกการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตั้งแนวคำถามไว้ก่อนล่วงหน้าเป็นแบบกว้างๆ เพื่อให้มีคำถามประเด็นหลักที่ต้องการคือเจตคติต่อคนพิการ และประสบการณ์ที่มีเกี่ยวกับคนพิการ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยนำเครื่องมือทั้งหมดให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัย ด้านจิตวิทยา/จิตเวช และการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง คนพิการ รวม 3 คน อ่านและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะอย่างเหมาะสม แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับนักศึกษาพยาบาลศาสตรบัณฑิต จำนวน 30 คน ของวิทยาลัยที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.75 ส่วนความเชื่อถือได้ของข้อมูลเชิงคุณภาพ (Trustworthiness) ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ของกูปาและลินคอล์น¹⁸ เป็นแนวทางในการสร้างความเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยเรื่องความน่าเชื่อถือ (Credibility) ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้ระยะเวลาอยู่ในสนามที่นานพอในการเตรียมการและเก็บข้อมูลเป็นเวลา 3 เดือน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนเมษายน 2556 (Prolonged engagement) เรื่องความสามารถในการถ่ายโอน (transferability) ผู้วิจัยอธิบายคุณลักษณะของผู้ให้ข้อมูลและข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์นักศึกษาเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจบริบทและกระบวนการในการวิจัยและมองเห็นความเป็นไปได้ในการนำไปประยุกต์ใช้กับวิจัยของตนต่อไป เรื่องความสามารถในการพึ่งพา (Dependability) ผู้วิจัยขอให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลที่รวบรวมมาจากการสนทนากลุ่มว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างจากมุมมองของผู้ให้ข้อมูลหรือไม่ และความสามารถในการยืนยันในการวิจัยครั้งนี้ (Confirmability) ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามกับตนเองตลอดการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตรวจ

สอบความหมายของรหัส (Open coding) ที่เปิดขึ้นว่าคืออะไร การพิจารณาหมวดหมู่รหัส (Category) มโนทัศน์ (Concept) และมโนทัศน์ที่แสดงแก่นสาระที่ใช้อธิบายความหลากหลายและความสำคัญของข้อมูลและปรากฏการณ์ที่ศึกษา (Core social process) ว่ามีความหมายและความสัมพันธ์อย่างไรในการอธิบายปรากฏการณ์ที่ศึกษาอยู่ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของกลุ่มมโนทัศน์ที่มีอยู่ทั้งหมดอย่างเป็นระบบได้อย่างไร ประกอบกับผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อตรวจสอบทฤษฎี (Theoretical sampling) ในการคัดเลือกนักศึกษาที่เป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จึงทำให้ข้อความรู้ที่ได้จากการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ตรงตามความเป็นจริงและตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทบทวนความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยของตนเอง จากนั้นชี้แจงรายละเอียดการวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างพร้อมถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการวิจัย เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมเข้าร่วมการวิจัยแล้วให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเพื่อวัดเจตคติที่มีต่อคนพิการ จากนั้นขออาสาสมัครจากกลุ่มตัวอย่างชั้นปีละ 5 คน รวม 20 คน เพื่อทำการสนทนากลุ่ม (Focus group) เกี่ยวกับเจตคติของนักศึกษาที่มีต่อคนพิการ โดยมีการสนทนากลุ่มแยกตามชั้นปี ชั้นปีละ 1 ชั่วโมง

การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ความถี่และร้อยละ ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ระดับเจตคติที่มีต่อคนพิการ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับเจตคติของนักศึกษายาบาลที่มีต่อคนพิการ และนำข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพมาเปรียบเทียบความสอดคล้องและความแตกต่างโดยใช้การวิเคราะห์แบบสรุปประเด็น (Thematic analysis)

ข้อพิจารณาทางจริยธรรมเพื่อการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยเสนอโครงร่างวิจัยต่อคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยของวิทยาลัยเพื่อทวนสอบการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง นักวิจัยแนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่างและอธิบายวัตถุประสงค์ กระบวนการ ระเบียบวิธีการวิจัย การพิทักษ์สิทธิ และข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็นในการทำวิจัย จากนั้นให้เวลากับกลุ่มตัวอย่างในการคิดและลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจ

ผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ร้อยละ 37.89 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 96.48 พบเห็น/มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรม/ดูแลคนพิการ ร้อยละ 57.71

2. กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 93.4 มีคะแนนเจตคติต่อคนพิการอยู่ในระดับปานกลาง (65-120 คะแนน) ร้อยละ 6.6 อยู่ในระดับดี (121-133 คะแนน) กลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นปีมีคะแนนเจตคติอยู่ในระดับปานกลาง

3. ค่าเฉลี่ยรายข้อของคะแนนเจตคติส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง เจตคติของข้อความทางบวกที่มีคะแนนมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ เราควรคาดหวังจากคนพิการเช่นเดียวกับคนปกติ ($\bar{X}=3.95$) รองลงมาคือ คนพิการไม่ต้องการความเห็นอกเห็นใจมากกว่าคนทั่วไป ($\bar{X}=3.81$) คนพิการส่วนใหญ่ไม่พอใจในตนเอง ($\bar{X}=3.45$) คนพิการส่วนใหญ่รู้สึกว่าตนเป็นคนดีเช่นเดียวกับคนทั่วไป ($\bar{X}=3.39$) และคนพิการมักจะชอบเข้าสังคม เป็นมิตรกับผู้อื่น ($\bar{X}=3.31$) ค่าเฉลี่ยของข้อความทางลบมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ คนพิการมักไม่ทำประโยชน์ให้กับสังคมมากนัก ($\bar{X}=5.37$) คนทำงานที่มีความพิการไม่สามารถประสบความสำเร็จเช่นคนธรรมดาทั่วไป ($\bar{X}=5.18$) การกระทำของคนพิการเป็นที่น่ารำคาญ ($\bar{X}=5.16$) คนพิการมักไม่รู้ผิดชอบชั่วดีเช่นเดียวกับคนทั่วไป ($\bar{X}=4.75$) คนพิการมักไม่เป็นมิตร ($\bar{X}=4.71$)

4. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่า นักศึกษาไม่ได้แสดงเจตคติของตนที่มีต่อคนพิการว่าเป็นไปในทางบวกหรือลบอย่างชัดเจน แต่กล่าวถึงเจตคติที่มีต่อคนพิการว่ามาจากกรณีที่นักศึกษาได้พบเห็นคนพิการตามสถานที่ต่างๆ ได้พูดคุย และการได้มีโอกาสในการทำกิจกรรมหรือดูแลคนพิการ ดังคำกล่าวที่ว่า

“... เคยเห็น (คนพิการ) ขณะที่ออกชุมชนและไปเยี่ยมบ้านกรณีศึกษาที่ภายในครอบครัวมีคนพิการอยู่ด้วย... ในหมู่บ้านที่หนูอยู่อาศัยก็มีผู้พิการ”

“ได้มีโอกาสไปทำกิจกรรมของชมรมดนตรีสากลที่... ซึ่งมีผู้พิการทั้งเด็กอายุประมาณ 7 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่จะถูกทอดทิ้งจากครอบครัว ดิฉันก็ได้คุยกับเด็กผู้หญิง ผู้ชาย ซึ่งจะมีความผิดปกติของสมองคือการเรียนรู้อะไรๆ ก็ได้ถามถึงประวัติทั่วไป ทำไม่ถึงมาอยู่ที่นี้ รู้สึกอย่างไรที่มาอยู่ที่นี้ เขาก็จะเล่าให้ฟัง รวมถึงผู้พิการที่ปากแหว่งเพดานโหว่ไม่สามารถเดินได้ ต้องนั่งรถเข็นตลอดเวลา”

จากการที่กลุ่มตัวอย่างได้มีประสบการณ์ในการพบเห็น พุดคุย ทำกิจกรรมหรือเป็นผู้ดูแลคนพิการในครอบครัวหรือ สังคม ทำให้เกิดความรู้เกี่ยวกับคนพิการในประเด็นต่างๆ ได้แก่ สาเหตุของความพิการ การสื่อสารกับคนพิการ การใช้ชีวิต การปรับตัวเพื่ออยู่กับความพิการ และการดูแล คนพิการ ดังตัวอย่างเช่น

“...สื่อสารกับคนพิการต้องเข้าใจว่าเขามีข้อบกพร่อง ต้องพูดอ่อนโยน ชัดถ้อยชัดคำ ไม่แสดงท่ารังเกียจ...”

“เคยไปออกชุมชน ได้มีโอกาสพูดคุยกับผู้ที่มีความ พิการทางแขนซ้าย เพศหญิง ปัจจุบันใส่แขนเทียมแล้ว สามารถดำเนินชีวิตในชุมชนได้และทำกิจกรรมต่างๆ ได้ ใกล้เคียงกับคนปกติทั่วไป มีอารมณ์สดชื่น แจ่มใส และผู้พิการ ท่านนี้ได้สอนและให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการพับใบเตยเป็นช่อ ดอกกุหลาบได้อย่างคล่องแคล่วและสวยงาม ถึงแม้จะมีมือ เพียงข้างเดียว แต่ก็สามารถที่จะทำได้ดีกว่าคนปกติทั่วไป ทำให้ได้เรียนรู้ว่าถึงแม้ว่าจะพิการแขน แต่ก็สามารถดำรง ชีวิตอยู่ในชุมชนได้อย่างมีความสุขสามารถยอมรับและ ปรับตัวได้ดีในสภาพที่เกิดขึ้น”

นอกจากความรู้เกี่ยวกับคนพิการในประเด็นต่างๆ แล้ว กลุ่มตัวอย่างยังเกิดความเข้าใจในความคิดและความ ต้องการของคนพิการอีกด้วย ดังคำกล่าวที่ว่า

“...ตอนไปงานจัดแสดงงานที่เมืองทองธานี ตอน ม.3 ได้มีซุ้มอยู่ซุ้มหนึ่งเป็นซุ้มที่ทำมิดๆ แล้วเขาก็ให้เราเข้าไป ให้ ปิดทุกอย่างที่เป็นแสงสว่างแล้วเข้าไป มันจะมีดมองไม่เห็นอะไรเลย เหมือนเราเป็นคนตาบอดแต่มีผู้นำทาง ผู้ที่ นำทางนั้นเป็นคนตาบอด แต่เขาสามารถเดินชื่อของพุดคุย กับเราได้อย่างปกติ ถ้าเขาไม่บอกเรา เราก็ไม่รู้ว่าเขาตาบอด หนูรู้สึกดีที่ได้เข้าซุ้มนี้ ทำให้หนูเข้าใจคนพิการ”

“เคยได้สนทนากับผู้พิการ มีทั้งพิการทางด้านร่างกาย คือขาาลีบ ถูกตัดขา และพิการทางสมอง ซึ่งก็ได้เรียนรู้ว่า บางครั้งความคิดของคนที่พิการกับคนธรรมดาเช่นเรา ต่างกันมาก กำลังใจพวกเขาดีมากและใจสู้กว่าคนธรรมดา”

กลุ่มตัวอย่างบางรายเกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนา ความสามารถพิเศษจากประสบการณ์ที่ตนได้พบ พุดคุย และทำ กิจกรรมร่วมกับคนพิการด้วย เช่น

“พบเห็นคนที่เขาพิการ เป็นไม้ขึ้นรถเมล์ เห็นเขาคุย กันแบบใช้ภาษามือกัน สดุดยอดมาก แต่สำหรับเรามันเจ็บ มาก ฉันคิดว่าสำหรับเขามันดังมาก และมันเป็นแรงบันดาลใจให้ฉันอยากเรียนภาษามือ เพราะฉันอยากรู้ว่าเขาคุยอะไร

กัน อยากรู้เรื่องของเขา ฉันเลยไปเรียนภาษามือใน อินเทอร์เน็ต และตอนนี้ภาษามือเลยเป็นความสามารถ พิเศษที่ฉันมี ถึงแม้จะไม่เก่งมาก แต่ฉันก็พอทักทายถาม คำถามได้บ้างเล็กน้อย ฉันภูมิใจที่ฉันมีภาษามือเป็นความ สามารถพิเศษ ต้องขอบคุณพวกเขา”

จากความรู้เรื่องคนพิการ ความเข้าใจในความคิดและ ความรู้สึก และการเกิดแรงบันดาลใจ ทำให้กลุ่มตัวอย่างมี แนว ทางในการที่จะดูแล ช่วยเหลือและให้โอกาสแก่คน พิการเช่น

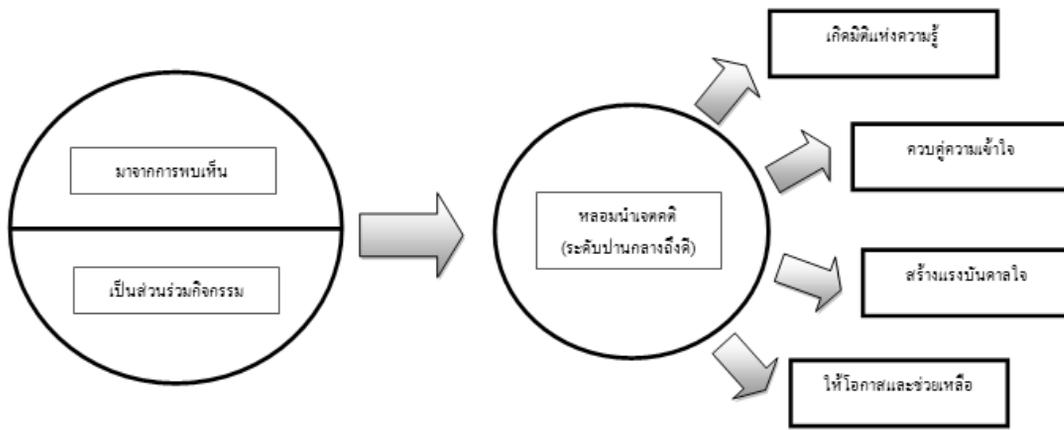
“พ่อของหนูเขาทำงานด้านคนพิการคือรับคนพิการเข้า ทำงาน และให้พื้นที่ในห้างในการขายของ พ่อของหนูทำงาน อยู่ที่... แล้ววันหนึ่งหนูได้ไปกินข้าวกับพ่อแล้วเจอคนพิการ โดยหนูหนวก พ่อของหนูเลยเขียนข้อความใส่กระดาษถาม เขาว่าอยากทำงานไหม เขาก็บอกว่าอยาก พ่อก็เลยให้ นามบัตรแล้วพุงนี้เข้าไปหาผู้จัดการชื่อนี้ สาขานี้ แล้ว รับเข้าทำงานในตำแหน่ง PR ทำให้หนูรู้สึกดีมากกว่าคนให้ โอกาสมาเจอกับคนด้วยโอกาส หนูว่าคนพิการไม่ได้เป็น ภาระของสังคมนะ เขาเหมือนเป็นแรงขับเคลื่อนที่ช้า แต่ไม่ ได้หมายความว่าเราไม่ได้ขับเคลื่อน แต่ต่างจากคนที่ครบ 32 อวัยวะที่ช้ากว่าเท่านั้นเอง คนพิการเป็นคนที่มีความ สามารถ แต่ขาดโอกาสเท่านั้นเอง”

เมื่อนำข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพมาเปรียบเทียบ กันพบว่า ข้อมูลเชิงปริมาณระบุเจตคติของนักศึกษา พยาบาลที่มีต่อคนพิการอยู่ในระดับปานกลางถึงดี แต่ไม่พบ ทิศทางของเจตคติจากข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณ ไม่ได้ระบุถึงที่มาหรือองค์ประกอบของการมีเจตคติในระดับ ปานกลางถึงดี แต่เป็นข้อความเชิงบวกและลบที่แสดงถึง ความรู้สึกของนักศึกษาต่อพิการเช่น การคาดหวังจากคน พิการเช่นเดียวกับคนปกติ หรือคนพิการส่วนใหญ่ไม่พอใจ ในตนเอง ในขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพแสดงถึงที่มาของ เจตคติว่ามาจากการที่นักศึกษาได้พบเห็นคนพิการตาม สถานต่างๆ และมีโอกาสได้ทำกิจกรรมร่วมกับคนพิการ รวมทั้งผลที่เกิดจากการมีเจตคติต่อคนพิการคือเกิดความรู้ ความเข้าใจในคนพิการ เกิดแรงบันดาลใจให้ตนเองในการ ที่จะทำสิ่งต่างๆ และการช่วยเหลือคนพิการ นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพมีความสอดคล้อง กันในเรื่องของการเกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับ คนพิการเช่น คนพิการมีความเป็นมิตร สามารถประสพ ความสำเร็จในชีวิต ทำประโยชน์ให้กับสังคม มีความรู้สึก

ผิดชอบชั่วดี มีความเฉลียวฉลาดเช่นคนทั่วไป และไม่ได้นำ ราคายาแต่อย่างใด แต่ยังมีบางประเด็นที่ข้อมูลเชิงปริมาณ มีแนวโน้มไปในทางลบและมีความขัดแย้งกับข้อมูลเชิง คุณภาพในประเด็นที่ว่าคนพิการไม่ค่อยกระตือรือร้น ให้ออกกำลังกาย คนพิการยังดูแลตนเองไม่ได้ ต้องการการดูแล จากผู้อื่น และคงจะไม่ดีถ้าคนพิการจะต้องมาทำงานร่วมกับ คนปกติ

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยเป็นประเด็นสำคัญ

ภาพที่ 1 เจตคติของนักศึกษาที่มีต่อคนพิการ

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาสามารถอภิปรายประเด็นสำคัญได้ดังนี้
คะแนนเจตคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อคนพิการ อยู่ระหว่าง 65-133 คะแนน อยู่ในระดับปานกลาง อธิบาย ได้ว่านักศึกษาพยาบาลมีความคิดเห็นว่า คนพิการไม่ แตกต่างจากคนทั่วไปและควรได้รับการปฏิบัติอย่าง เท่าเทียมกัน¹²

การที่นักศึกษาพยาบาลมีเจตคติต่อคนพิการในระดับ ปานกลาง เนื่องจากเป็นความรู้สึกของนักศึกษาที่มาจาก ประสบการณ์ในการมีปฏิสัมพันธ์กับคนพิการ จากผลการ วิจัยพบว่านักศึกษามีประสบการณ์ได้พบเห็นคนพิการตาม สถานที่และโอกาสต่างๆ เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบล ช่างทาง ตลาดนัด ได้มีโอกาสในการพูดคุย ร่วมทำ กิจกรรม เช่น จัดคอนเสิร์ต และมีส่วนร่วมในการดูแลคน พิการซึ่งเป็นคนในครอบครัว ญาติ และผู้ป่วยทั้งใน โรงพยาบาลและชุมชน สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่า การมี ประสบการณ์กับคนพิการดังกล่าว ทำให้นักศึกษาได้พัฒนา

(theme) เกี่ยวกับเจตคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อคน พิการในระดับปานกลางถึงดีได้ว่า “มาจากการพบเห็น เป็น ส่วนร่วมกิจกรรม หลอมนำเจตคติ เกิดมิติแห่งความรู้ ควบคุม ความเข้าใจ สร้างแรงบันดาลใจ ให้โอกาสและช่วยเหลือ” ดังภาพที่ 1

องค์ประกอบของเจตคติของตนในด้านความรู้ ความรู้สึกและ พฤติกรรมที่แสดงออกต่อคนพิการ^{12,13,20,21,22} ผลการวิจัยยัง พบว่านักศึกษาได้เรียนรู้เกี่ยวกับความพิการในประเด็น ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องสาเหตุของความพิการจากความเจ็บ ป่วยด้วยโรคลมชัก การติดเชื้อในหู หรือการประสบอุบัติเหตุ ทำให้แขนขาขาด การดำเนินชีวิตของคนพิการ การทำใจที่ จะยอมรับและอยู่กับความพิการอย่างมีความสุขโดย พยายามที่จะช่วยเหลือตนเองเท่าที่จะทำได้เช่น ทำกิจวัตร ประจำวันด้วยตนเอง ปั่นสามล้อรถเข็นไปทำบุญ ดูแล ฟุตบอล ขายล็อตเตอรี่ตามข้างทาง และการเข้าร่วมแข่งขัน กีฬาคนพิการ เข้าใจข้อบกพร่องของคนพิการเพื่อให้สื่อสาร กับคนพิการได้ นอกจากนักศึกษาจะได้รับความรู้เกี่ยวกับ คนพิการแล้ว การที่นักศึกษามีประสบการณ์ได้พบเห็นหรือ ทำกิจกรรมร่วมกับคนพิการทำให้นักศึกษาเกิดความรู้สึกที่ เข้าใจคนพิการมากขึ้น ว่าคนพิการมีความเป็นมิตรต่อผู้อื่น ไม่เป็นที่รำคาญ มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดและรู้สึกผิดชอบ ชั่วดีเช่นคนทั่วไป สามารถทำประโยชน์ให้ตนเองและสังคม

โดยนำความสามารถที่ตนมีมาใช้ในการเลี้ยงชีพ เช่น พบใบเตยเป็นช่อดอกกุหลาบขาย หรือแข่งขันกีฬา ไม่ให้เป็นภาระของสังคมจนประสบความสำเร็จได้¹²

อีกหนึ่งองค์ประกอบที่ส่งผลให้นักศึกษาพยาบาลมีระดับคะแนนเจตคติต่อคนพิการในระดับปานกลางถึงดีคือ พฤติกรรมที่นักศึกษาพยาบาลแสดงออกต่อคนพิการ ผลการวิจัยพบว่าประสบการณ์ที่นักศึกษามีเกี่ยวกับคนพิการทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคนพิการในแง่มุมต่างๆ ส่งผลให้นักศึกษาเกิดแรงบันดาลใจในการที่ดูแลและช่วยเหลือคนพิการมากขึ้นเช่น การเรียนภาษามือเพื่อให้เข้าใจการสนทนาของคนพิการ สื่อสารกับคนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การให้โอกาสแก่คนพิการในการทำงานหรือทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับคนปกติเช่นการเป็นอาสาสมัครในห้างสรรพสินค้า รวมทั้งการช่วยเหลือคนพิการเท่าที่จะสามารถกระทำได้ ดูแลและการเสริมสร้างศักยภาพของคนพิการให้เทียบเท่าคนปกติ มีการส่งเสริมการฝึกอาชีพก่อให้เกิดรายได้แก่คนพิการ ไม่ต้องเป็นภาระของใคร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่าเจตคติต่อผู้ร่วมงานที่พิการมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมต่อผู้ร่วมงานที่พิการเมื่อมีเจตคติที่ดีก็ย่อมแสดงพฤติกรรมที่ดีต่อคนพิการ⁹ เจตคติที่ดีจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการแสดงออกถึงพฤติกรรมที่ดีของนักศึกษา²²

แม้ว่านักศึกษามีระดับเจตคติต่อคนพิการในระดับปานกลางถึงดี แต่คะแนนเจตคติบางรายการอยู่ในระดับต่ำหรือเป็นไปในทางลบได้แก่ คนพิการไม่กระตือรือร้นเช่นคนทั่วไป คนพิการส่วนใหญ่ไม่สามารถดูแลตนเองได้และอาจจะไม่ใช่สิ่งที่ดีถ้าคนพิการทำงานและอยู่ร่วมกับคนปกติ เจตคติในทางลบเหล่านี้อาจเนื่องมาจากนักศึกษาร้อยละ 42.29 ยังไม่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคนพิการ จึงทำให้ขาดองค์ประกอบของเจตคติที่ถูกต้องต่อคนพิการ ในส่วน of นักศึกษาที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับคนพิการอาจได้พบแต่คนพิการที่ช่วยเหลือตนเองได้น้อยหรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ต้องอาศัยครอบครัว หรือผู้ดูแลช่วยเหลือในการดำเนินชีวิต เช่น คนพิการที่ป่วยนอนติดเตียงที่บ้าน เป็นอัมพาต ตาบอด พิการทางสมอง แขนขาขาด อีกทั้งในปัจจุบันพบว่าหน่วยงานต่างๆ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในการทำงานและการดำเนินชีวิตยังไม่เพียงพอ เช่น ที่นั่งในการทำงานไม่เหมาะสมกับคนพิการ ไม่มีทางลาดเพื่อให้คนพิการสามารถเข็นรถเข็นขึ้นไปใน

อาคาร ถนนหรือทางเดินมีความขรุขระ ซึ่งอาจก่อให้เกิดอุบัติเหตุต่อคนพิการได้ นอกจากนี้ นักศึกษาเห็นว่าคนพิการส่วนน้อยมีงานทำในขณะที่ส่วนใหญ่ยังว่างงาน บางรายต้องขอทานตามถนน งานวัด หรือสะพานลอย นั่งรถเข็นมาร้องเพลงหรือเล่นดนตรีตามตลาดนัดหรือเทศกาลต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ว่าคนพิการในวัยทำงานส่วนใหญ่ว่างงานและขาดความพร้อมในการทำงาน เนื่องจากไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ การศึกษาหรือการฝึกอาชีพ มีคนพิการเพียงจำนวนน้อยที่ประกอบอาชีพอิสระหรือทำงานในสถานประกอบการเอกชน หน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรต่างๆ ของคนพิการ²³ สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าปัญหาและอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการคือเจตคติของครอบครัว ชุมชนและสังคมส่วนมากเป็นไปในทางที่ไม่ถูกต้อง ทำให้คนพิการบางคนถูกทอดทิ้งจากครอบครัว พุดคุยกับผู้อื่นอย่างค่อนข้างเกร็งเพราะกลัวว่าตนจะถูกรังเกียจ ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ได้รับการพัฒนาและขาดโอกาสในการออกสู่สังคม⁵ ดังนั้นการให้ความรู้ที่ถูกต้องและการจัดประสบการณ์ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมจะเป็นการสร้างเจตคติในทางบวก นำไปสู่การปฏิบัติหรือการดูแลที่ดีต่อไป^{15, 26, 27}

ข้อเสนอแนะ

1. ควรให้ความรู้แก่นักศึกษาพยาบาลและจัดให้นักศึกษาได้ร่วมกิจกรรมกับคนพิการเพิ่มมากขึ้นโดยสอดแทรกในรายวิชาต่างๆ เช่น การพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ จริยศาสตร์และกฎหมายวิชาชีพการพยาบาล เพื่อให้นักศึกษาเกิดความรู้ที่ถูกต้อง มีเจตคติที่ดีต่อคนพิการ และสามารถให้การพยาบาลแก่คนพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรจัดการอบรมหรือศึกษาดูงานให้กับคณาจารย์ของวิทยาลัย เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการสร้างเจตคติที่ดีต่อคนพิการให้กับนักศึกษา
3. ควรมีการศึกษาวิธีการที่จะพัฒนาเจตคติในทางบวกต่อคนพิการให้กับนักศึกษาพยาบาล การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อเจตคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อคนพิการ หรือศึกษาเปรียบเทียบเจตคติของนักศึกษาพยาบาลที่มีต่อคนพิการในแต่ละชั้นปี

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี ราชบุรี

References

1. Srisamphand K. The role of families' members' effect to the coping behavior of disabled people. [Dissertation]. Bangkok: Thammasat University; 1994.
2. National Statistical Office. The 2007 disability survey [Internet]. 2008 [cited 2012 May 6]. Available from: http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/service/survey/disability/Rep_50.pdf.
3. Ministry of Social Development and Human Security. National plan on quality of life development of persons with disabilities 2012-2016 [Internet]. 2011 [cited 2011 Oct 6]. Available from: https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=1724.
4. Wonganuttraroj P. Educational psychology. Bangkok: Optional Media Center Bangkok; 2008.
5. Mongkolsawadi S. Promotion of employment for people with disabilities. [Dissertation]. Samut Prakarn: Huachiew Chalermprakiet University; 2000.
6. Kanjanavirojkul S, Thongbor S. Attitude toward psychiatric nursing and barriers in psychiatric nursing practice of registered nurses at community hospitals in northeastern Thailand. *J Psychiatric Assoc Thailand* 1999; 44(3): 201-212.
7. Suwannakool O. Attitude on education and raring aspects of the parent of hearing impaired children. Bangkok: Suan Dusit University; 1982.
8. Thawornkit K. The study of knowledge, attitude, and implementation on community-based rehabilitation of disables: a case study of social welfare workers in provincial public welfare offices. [Dissertation]. Bangkok: Thammasat University; 1994.
9. Sodesiri P. Workers' attitude and behavior towards disabled peers. [Dissertation]. Bangkok: Kasetsart University; 1998.
10. Na Lumpang W. The attitude of associated medical science student toward persons with disability. [Dissertation]. Chiang Mai: Chiang Mai University; 2001.
11. Rungswange L. The attitude of staffs toward disabled colleagues in Lad Praw sub-district. [Dissertation]. Bangkok: Kasetsart University; 2005.
12. Leelakajohnkit S. Attitudes of physical therapists toward persons with physical disabilities. [Dissertation]. Bangkok: Mahidol University; 2005.
13. Thongsoontorn A. Attitude toward working with blind employees at the Advance Info Service (Public) Company Limited. [Dissertation]. Bangkok: NIDA; 2011.
14. Suksathien R. Attitudes of medical students and physicians toward persons with physical disability. *Journal of Thai Rehabilitation Medicine* 2011; 21(3): 103-8.
15. Yamane T. *Statistics: An introductory analysis*. Third edition. New York: Harper and Row Publication; 1973.
16. Auamtanee A. *Qualitative research in nursing*. Second edition. Bangkok: Chulalongkorn University printing house; 2010.
17. Yaker H, Block J, Campbell W. *A scale to measure attitudes toward disabled persons (Human Resources Study No. 5)*. Albertson, NY: Human Resources Center; 1960.
18. Lincoln Y, Guba E. *Naturalistic inquiry*. Beverly Hills, California: Sage; 1985.
19. Mittanonsakul K. Attitudes toward and problems of taxi drivers in providing service to persons with disabilities. [Dissertation]. Bangkok: Mahidol University; 2011.
20. Florian V. Cross cultural differences in attitude towards disabled persons: a study of Jewis and Arab youth in Israel. *International Journal of Intercultural Relations* 1982; 6: 291-9.
21. Chan, et al. Attitudes toward people with disabilities between Chinese rehabilitation and business students: an implication for practice. *Rehabilitation Psychology* 2002; 47 (3): 324-38.
22. Tervo R, Azuma S, Palmer G, Redinius P. Medical students' attitudes toward persons with disability: a comparative study. *Archives Physical Medicine Rehabilitation* 2002; 83:1537-42.
23. Boonrin P, Choeychom S, Nantsupawat W. Predictive factors on exercise behaviors of nursing students. *Journal of Nursing and Health Care* 2015; 33 (2): 176-86.
24. Sutthi K. Implementation of occupational promotion for the disabled under the rehabilitation of the Disabled Act, B.E. 2534. [Dissertation]. Bangkok: Thammasat University; 2000.
25. Siriwatanamethanon J, Buatee S, Dodgson J. Effects of Chikungunya prevention program in primary school students. *Journal of Nursing and Health Care* 2012; 30 (1): 63-70.
26. Eungsamran J, Napontan P, Hatthapanom W. Effect of adherence group therapy compared with treatment as usual on schizophrenic patients in Khon Kaen Rajanagarindra Psychiatric Hospital. *Journal of Nursing and Health Care* 2012; 30 (4): 48-58.
27. Chanthaboon N, Udomkijpipat J, Rongmuang D. The effects of education program on knowledge for pain management and attitude for non-pharmacological interventions among nurse mentor worked in Boromarajonai College of nursing, Suratthani. *Journal of Nursing and Health Care* 2015; 33 (4): 168-76.